

התנועה לחופש המידע (ע"ר)
الحركة لحرية المعلومات
The Movement for Freedom of Information

03 דצמבר 2017

לכבוד
חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט
כנסת ישראל
ירושלים
שלום רב,

הנדון: נייר עמדה בנושא תקנות העמותות (טפסים)(תיקון), התשע"ז-2016 ותקנות העמותות (קביעת סכום מרבי ונהלים לרישום תרומה בעילום שם בדוח הכספי)(ביטול), התשע"ז-2016

מחר, יום ב' ה-3 בדצמבר 2017, עתידה לעלות בוועדת חוק חוקה ומשפט הצעה לתיקון תקנות העוסקות, רובן ככולן, בדוח המילולי שעל עמותות להגיש אחת לשנה.

במסגרת הצעה זו, מוצעים תיקונים אשר יש בהם כדי לפגוע בעקרון השקיפות אשר חל על גופים ציבוריים באשר הם ועל עמותות בפרט. בהקשר זה, ראוי להביא את דבריה של שרת המשפטים, הגב' איילת שקד, אשר ציינה בעבר כי שקיפות בעמותות היא חשובה משום שזכותו של הציבור לדעת "מי בוחש בקלחת". דברים אלה נאמרו בהקשר של דיווח על תרומות מישויות זרות ונראה כי לא עומדת הצדקה להבחנה סלקטיבית ולא עניינית זו.

יובהר כי עמדתנו היא כי יש לשנות את נוסח התקנות, ובמיוחד לבטל את השינוי שיאפשר את העלאת סכום התרומה שמתחתיה לא תחול חובה לפרסם את שם התורם.

הוספת תקנה 7א

1. לפי תקנה 7א המוצעת, יגדל סכום התרומה שעליה חלה חובה לפרסמה בדוחות הכספיים ל-150,000 ש"ח, פי כמעט שמונה מהסכום היום העומד על 20,000 ש"ח בשנה. זאת, אלא אם מדובר בתרומה מעל לסכום של 50,000 ש"ח המהווה למעלה מ-20% מהמחזור הכספי השנתי של העמותה באותה השנה.

2. מדובר בהצעה שפוגעת בעקרון השקיפות, וזאת מכמה בחינות. ראשית, מדובר בשינוי משמעותי וקיצוני באשר לאיזון שבין שמירה על פרטיותו של אדם, או שמירה על האפשרות של החברה האזרחית לגייס תרומות לבין זכותו של הציבור לפקח ולבקר פעולות שונות שמבצעות עמותות.

שנית, המצב ייצור א-סימטריה בין החובה לדווח על תרומה מישויות מדינית זרה (שגם כך מדובר בחובה מוגברת הנוגעת לאופן הדיווח, כידוע לכל) לבין כל תרומה אחרת. ויובהר כי נקודת המוצא היא כי יש להגביר את השקיפות מה שיותר. עמותות הן גופים ציבוריים וכך יש להחיל עליהן עקרונות שקיפות מרביים. עמותות אחראיות היום למתן שירותים ציבוריים רבים בתחומי רווחה, חינוך, ועוד ואף משפיעות על סדר היום הציבורי. בשל תרומתן החשובה לחברה מאפשרת המדינה לעמותות ליהנות מהקלות מס, להגיש בקשות לתמיכה מהמדינה ולחלק מן העמותות, אשר זכאיות לאישור לפי סעיף 46א לפקודת מס הכנסה, היא מאפשרת להציע לתורמים ליהנות מזיכוי מס על התרומות. משעה שעמותה הוגדרה כגוף ציבורי הזוכה להטבות הרי שיש להחיל עליה את

התנועה לחופש המידע (ע"ר)
الحركة لحرية المعلومات
The Movement for Freedom of Information

חובות השקיפות אשר יאפשרו לכלל הציבור ללמוד על פעילות העמותה ועל המקורות הכספיים המאפשרים את פעילותה.

3. יש לזכור שהיום קיים פתרון למי שלא רוצה ששמו יפורסם כתורם, וזאת שכן יכולה עמותה לבקש חיסיון מתרומה מעל לגובה 20,000 ש"ח, שאותה רשאי לתת הרשם. זהו טעם נוסף לכך שאין צורך של ממש בהעלאת הסכום האמור. בהקשר זה יש לציין כי רשם העמותות מהווה שומר סף בבחינת תקינות הפעילות של עמותות בישראל. בשל כך מוטל עליו להקפיד על בקשות החיסיון, ולדווא שחיסיון על תרומה משמעותית לעמותה יאזן בין רצונו של אדם למתן בסתר, לבין האינטרס הציבורי בחשיפת שם התורם, במיוחד כשמדובר בתרומות משמעותיות.

תקנה 16א(3)

4. בהמשך לסעיף 7.ב. שלעיל, מתקנה 16א(3) עולה כי טופס בקשה לחיסיון לא יהיה חשוף לציבור, אף אם יוזמן תיק עמותה. גם במקרה זה נפגעת זכות הציבור לדעת. ישנה חשיבות רבה להחלת שקיפות ביחס לעמותות שבחרו לחסות את שמות מי שתורמים להם. ניתן בנקל למנוע פגיעה בפרטיותו של תורם שביקש חיסיון, על ידי השחרת שמו והשאר פרטים מזהים אחרים גלויים שיש בהם כדי ללמוד מה שיותר על אופי התרומה – זאת, הן בנוגע לגובהה, הן בנוגע לטעם שבגינה התבקש הרשם לאשר חיסיון ופרטים נוספים דוגמת מדינת המוצא של התורם.

תקנה 17(ב)(3) ו-17(ב)(5)

5. תיקון תקנה 17(ב)(3) משתמש בלשון "שם פרטי" ו"שם משפחה" להבדיל מ-17(ב)(2) ומוצע כי תהיה אחידות וכן יובהר שאין מניעה לפרסום שמות תאגידים ומספרם. אשר לתקנה 17(ב)(5), מצוין כי "לא יתאפשר חיפוש, לרבות באמצעות מנועי חיפוש חיצוניים, על מידע המפורסם באתר האינטרנט בדבר יחיד". עולה שאלה מדוע יש למנוע פרסום שמות מי שפועלים בתפקידים בכירים בעמותה (וממילא הם אלה ששם מופיע בדוחות השונים) וכך גם מי שעומדים בוועד המנהל של עמותות. ישנו אינטרס ציבורי לאפשר לציבור לבחון את הקשר בין עמותות לבין פעילות פוליטית זו או אחרת, ומניעת האפשרות לבחון שמות מעורבים באופן רוחבי מקשה על ביצוע ביקורת מעין זו. לצער כולנו, לא אחת עלו שמות עמותות כמי שמעורבות בקשרים כאלה או אחרים עם פוליטיקאים – ומשכך, האינטרס הציבורי בדבר – ברור הוא.

לסיכומו של עניין, התיקון הנוכחי מבקש אמנם להקל על הבירוקרטיה הנופלת על עמותות רבות בהתאם לחוק ולתקנות. עם זאת, אין בכך כדי לאפשר פגיעה באינטרסים של שקיפות בקרב עמותות. זאת, בין היתר מפאת העובדה כי התיקון יגדיל את אי-הסימטריה שבחובות החלות על עמותה הממומנת על ידי ישות מדינית זרה לבין כזו שלא. כך או כך, האינטרס הראשון במעלה צריך להיות האינטרס שבשקיפות – ועל כן אנו פונים אליכם כדי שלא תאשרו את השינויים המוצעים בנוסחם דהיום.

בתודה ובברכה,
אור סדן, עו"ד
30/11/20
יועמ"ש
התנועה לחופש המידע